

Lakialoite LA 61/2022 vp

Pia Kauma kok ym.

Lakialoite laiksi perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella mahdollistetaan nykyistä joustavammin opetussuunnitelmaan kuuluvien vieraiden kielten opettaminen osana perusopetusta etäyhteyksien avulla.

Lakialoitteessa esitetään, että perusopetukseen kuuluvien vieraiden kielten opetus voitaisiin järjestää etäyhteyksin ilman nykyisen lain velvoittamaa koulun henkilökunnan valvojaa siten, että oppilas osallistuu opetukseen kielten opiskeluun soveltuvassa paikassa esimerkiksi kotoaan käsin.

Lainmuutos toteutettaisiin momenttilisäyksellä perusopetuslain 4 luvun 11 pykälään, millä mahdollistettaisiin vieraiden kielten opetuksen järjestäminen osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

PERUSTELUT

Englannin kieli on noussut entistäkin vahvempaan asemaan Suomessa opiskeltavien kielten joukossa. Sen sijaan muiden kielten osaaminen on Suomessa kaventunut jo pitkään.

Pakollisia kieliopintoja peruskoulussa ovat A1- ja B1-kielten opinnot. A1 viittaa pitkään oppimäärään ja B1 keskipitkään oppimäärään. A1-kielen opiskelu on määritelty alkavaksi jo ensimmäisellä luokalla vuodesta 2020 alkaen. Yleisin A1-kieli on englanti. B1-kielen opiskelu taas alkaa viimeistään 6. luokalla ja on toinen kotimainen kieli tai englanti. Kotimaisten kielten ja englannin lisäksi oppilaan on mahdollista opiskella valinnaisia kieliä eli A2- tai B2-kieliä. Valitettavasti valinnaisten kielten suosio on vähentynyt Suomessa jo pitkään. Esimerkiksi opetushallinnon tilastojen mukaan ranskan kieltä opiskeli vuonna 2010 yläasteikäisistä B2-tasolla vielä 5 896 oppilasta, mutta vuonna 2020 enää 3 195 oppilasta. B2-tason ranskan opiskelijoiden määrä on toisin sanoen yläasteella vähentynyt kymmenessä vuodessa yli 45 prosenttia. Oppilasmäärät ovat laskeneet merkittävästi myös esimerkiksi saksan ja espanjan kielissä.

Vieraiden kielten opiskelu jo peruskoulussa mahdollisimman varhain olisi tärkeää paitsi hyvän ja vankan kielipohjan saavuttamiseksi myös siksi, että usein peruskoulussa aloitettuja kieliopintoja jatketaan myös toisen asteen opinnoissa.

Lakialoite LA 61/2022 vp

Valitettavasti vähentynyt kieltenopiskelu peruskouluissa näkyy hyvin selkeästi myös lukioiden ainevalinnoissa. Ylioppilastutkintolautakunnan mukaan pitkän saksan kirjoittaneiden määrä on vähentynyt vuodesta 2013 vuoteen 2022 noin 43 prosenttia. Samalla aikavälillä myös muun muassa espanjan ja italian kielten kirjoittaneiden abiturienttien määrä on laskenut erittäin paljon. Kielten opiskelu on vähentynyt huomattavasti myös ammatillisella toisella asteella.

Syyt kielten opiskelun vähenemisen taustalla ovat moninaiset. Pienenevät ikäluokat ja tiukemmassa olevat resurssit tekevät monipuolisen kieltenopetuksen tarjoamisen perusteella yhä hankalammaksi varsinkin kouluille, joissa lapsimäärä vähenee. Ongelma koskettaa erityisesti haja-asutusalueita, joissa koulut ovat usein pienempiä, asettaen näillä alueilla asuvat oppilaat eriarvoiseen asemaan taajama-alueilla asuviin verrattuna. Lähtökohtaisesti lapsilla ja nuorilla tulisi olla samat mahdollisuudet oppimiseen asuinpaikasta tai muista taustoista huolimatta. Yhtenä syynä vapaavalintaisten kielten opiskelun vähäisyyteen toisen asteen opinnoissa on myös korkeakoulujen todistusvalinnan pisteytysjärjestelmä, jossa matematiikkaa saatetaan arvostaa enemmän kuin aiempaa menestystä kieliopinnoissa jopa silloin, kun pyritään opiskelemaan vierasta kieltä. Esimerkiksi Helsingin yliopiston ranskan kielen koulutusohjelmaan pyrkivä saa tällä hetkellä pitkän matematiikan laudaturista enemmän pisteitä kuin pitkän ranskan laudaturista.

Vähentynyt kielten opiskelu peruskoulussa ja toisella koulutusasteella heijastuu myös kielitieteiden opiskelun suosioon yliopistoissa. Vuonna 2014 kielitieteitä opiskeli 9 306 opiskelijaa. Vastaava luku vuonna 2022 oli enää 6 777.

Jotta kielten opiskelun vähenemisen kierre aina perustasolta korkeakouluihin saataisiin katkeamaan, olisi tärkeää paitsi aloittaa kielten opiskelu jo varhaiskasvatasiässä myös lisätä vieraiden kielten opiskelua peruskoulussa. Tärkeää on, että kielten opetukseen on riittävät resurssit ja että kielitarjonta on monipuolista jo varhaisessa vaiheessa. Koska monissa kunnissa ja kaupungeissa rahoituksen saatavuus opetukseen ja myös kielten opetukseen on muun muassa alkaneen sote-uudistuksen myötä yhä haasteellisempaa, tulisi opetuksen järjestämistapoja uudistaa, jotta opetus voitaisiin järjestää paremmin jo nykyisillä resursseilla. Yksi tehokas keino olisi mahdollistaa vieraiden kielten opetuksen antaminen etäyhteyksin peruskouluissa nykyistä laajemmin ja vapaammin. Tämä mahdollistaisi opetuksen toteuttamisen usean koulun yhteistyönä, jolloin pienemmistäkin koulutusyksiköissä pystyttäisiin tarjoamaan harvinaisempien vieraiden kielten opetusta niistä kiinnostuneille oppilaille.

Opetussuunnitelman mukaisten vieraiden kielten etäopetus usean koulun yhteistyönä on jo nykyisellään mahdollista, mikäli yksittäisestä koulusta ei löydy riittävästi kielen valinnoita oppilaita opetusryhmän muodostamiseksi. Järjestelyn houkuttelevuutta kuitenkin laskee se, että oppilaan tulee osallistua opetukseen koulun henkilökunnan valvomana, jolloin opetus annetaan käytännössä koulun tiloissa.

Lakiesitys mahdollistaisi perusopetukseen kuuluvien vieraiden kielten opetuksen tarjoamisen ilman, että koulun henkilökunnan tulisi erikseen valvoa opetustapahtumaa. Opetukseen pystyisi osallistumaan esimerkiksi huoltajan valvomana tai huoltajan suostumuksella ilman valvontaa kotona käsin. Tämä tekisi opetuksesta joustavampaa ja vapauttaisi opettajia ja koulun henkilökuntaa pois etäopetuksen valvonnasta. Etäopetuksen mahdollistaminen nykyistä vapaammin antaisi kunnille ja oppilaitokselle enemmän mahdollisuuksia järjestää opetus juuri sellaisella tavalla,

Lakialoite LA 61/2022 vp

joka parhaiten palvelee kyseisen koulun ja alueen oppilaita. Erityisen hyvin kielten etäopetus soveltuisi yläasteikäisille, jotka jo muutoinkin toimivat opinnoissaan ala-asteikäisiä itsenäisemmin. Tilojen ja valvonnan järjestäminen etäopetukselle on usein tarpeetonta, sillä vapaaehtoisesti vieraita kieliä opiskelevat ovat tyypillisesti motivoituneita ja osallistuvat opetukseen mielellään, jos kieliopinnot vain ajankäytöllisesti saa sovitettua osaksi muita opintoja ja heidät siihen riittävästi ohjeistetaan.

Koronaviruspandemia antoi käytännön kokemusta etäopetuksen järjestämisestä myös peruskoulutasolla ilman, että opetukseen osallistutaan luokkahuoneesta. Suurimmalle osalle oppilaista etäopiskelu toimi hyvin ja osalle oppilaista jopa väylänä pois koulupudokkuudesta ja takaisin osaksi laadukasta suomalaista opetusta. Positiivista oli myös se, että useissa kouluissa opetustilanteet rauhoittuivat. Koronaviruspandemian aikana laajasti käytössä ollut etäopetus lisäsi merkittävästi oppilaiden valmiuksia hyödyntää etäopetusta tehokkaammin ja itsenäisemmin kuin ennen pandemiaa.

Suomi on pieni kansantalous, joka tarvitsee ulkomaankauppaa hyvinvointipalvelujen säilyttämiseksi. Kansainvälisessä kaupassa menestyminen edellyttää kieli- ja kulttuuriosaamista. Ainoastaan englannin kielen osaaminen ei läheskään aina riitä. Kansainvälinen elinkeinoelämä ja yhteisö tarvitsevat tätä laajemmin kielivalikoiman omaavia kieliosaajia. Suomen on myös kyettävä valvomaan etuaan monikansallisissa päätöksentekokelemissä, kuten Euroopan unionissa. Monipuolinen kielitaito on erityisen tärkeää, sillä EU-instituutioiden huippuvirat täytetään usein henkilöllä, joka taitaa englannin lisäksi ranskaa, saksaa, italiaa tai espanjaa. Laajaan kieliosaamiseen liittyy myös turvallisuuspoliittinen näkökulma. Kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean mukaan kriisinhallintatehtävissä esiintyy rekrytointivaikeuksia erityisesti ranskan kielen taitoa edellyttävissä tehtävissä. Kaikkein vaativimpiin asiantuntijatehtäviin on vaikea saada hakijoita ja ranskan kieltä osaavia asiantuntijoita.

Kielten opiskelun jatkuva väheneminen on Suomen kaltaiselle pienten kieliryhmien maalle huolestuttava ilmiö, joka vääjäämättä johtaa suomalaisten kielivarannon yksipuolistumiseen. Tulevaisuuden osaajien kielitaito rakentuu monipuoliselle kielitarjonnalle peruskoulusta alkaen. Suomalaisten lasten ja nuorten kielitaidon monipuolistaminen vaatii useita toimenpiteitä ja rahallisia satsauksia. Oppilasmäärien vähentyessä ja opetukseen käytettävien resurssien tiukentuessa on koululaitoksille annettava mahdollisuus hyödyntää uudenlaisia oppimisen työkaluja, joista yksi keskeisimmistä on etäyhteyksin annettava opetus.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Lakialoite LA 61/2022 vp

Laki

perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään perusopetuslain (628/1998) 11 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 453/2001 ja 1216/2020, siitä lailla 1216/2020 kumotun 3 momentin tilalle uusi 3 momentti seuraavasti:

11 §

Opetuksen sisältö

Tässä pykälässä tarkoitettu vieraiden kielten opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

_____

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

_____

Helsingissä 31.10.2022

Pia Kauma kok
Marko Kilpi kok
Jari Kinnunen kok
Heikki Autto kok